

- after Yevgeny Bereznyak, 2022. -DOI:10.5281/zenodo.4445261. URL: <https://psssj.eu/index.php/ojsdata/article/view/22>
2. Данішевська, Катерина. «Ukraine’s Defense Ministry on NATO integration: Over 50 standards adopted since start of year» / К. Данішевська. -RBC-Ukraine, 4 квіт. 2024. URL: <https://newsukraine.rbc.ua/news/defense-ministry-on-nato-integration-over-1712262354.html>
3. Interfax-Ukraine. «Since early 2024, Defense Ministry adopts over 50 military standards, incl. NATO ones» / Interfax, 5 квіт. 2024. URL: <https://en.interfax.com.ua/news/general/978346.html>
4. Президент України. «Ukraine and the EU Signed the Joint Security Commitments» / Офіц. сайт Президента України, 13 жовт. 2025. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/ukrayina-ta-yes-pidpisali-splni-bezpekovi-zobovuzannya-91813>
5. Міністерство стратегічних індустрій України. «Ukraine became part of the European Defense Industrial Strategy» / Мінстратегпром України, 6 бер. 2024. - URL: <https://mspu.gov.ua/en/news/ukraine-became-part-of-the-european-defense-industrial-strategy>
6. Яковюк, Іван В., Трагнюк, Олеся Я., Бойчук, Дмитро С. «Strategic autonomy of the European Union: on the way to “European Sovereignty” in defense?» / І. Яковюк, О. Трагнюк, Д. Бойчук. -Problems of legality, 2019. -DOI:10.21564/2414-990x.149.199902. URL: <https://plaw.nlu.edu.ua/article/view/199902>

Бугрій Євген Борисович,

здобувач вищої освіти магістратра навчально-наукового інституту права і психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Тернавська Вікторія Миколаївна,
доцент кафедри конституційного права навчально-наукового інституту права і психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ГАРМОНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ З ПРАВОМ ЄС У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

В умовах окупації Російською Федерацією частини території України, що переросло у повномасштабне вторгнення, характеристики поточної безпекової ситуації в нашій державі не є задовільними. Зважаючи на це, навіть в умовах воєнного стану, Україна не припиняє євроінтеграційний вектор, що є стратегічним напрямком розвитку країни. При цьому, в умовах, що склалися, вважаємо, актуальним питанням є дослідження гармонізації національного

законодавства України з правом Європейського Союзу (далі за текстом – ЄС) саме у сфері національної безпеки.

У підписаній Україною Угоді про асоціацію з ЄС від 27 червня 2014 р. (далі за текстом – Угода) передбачається приведення чинних законів та майбутнього законодавства у відповідність до *acquis* ЄС [1], у зв'язку із чим прийнято Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 16 вересня 2014 р. (далі за текстом – Закон). Аналіз цього Закону дає підстави стверджувати, що законодавець обрав такий механізм приведення актів національного законодавства у відповідність до права ЄС, як адаптація [2]. З іншого боку, в установчих договорах ЄС та самій Угоді фігурує поняття «гармонізація».

З приводу співвідношення понять «гармонізація» та «адаптація» науковці висловлюють різні позиції. Так, правознавці розглядають їх як різні категорії, де «гармонізація» вживається на позначення процесу приведення законодавства у відповідність до права ЄС у межах самого співтовариства (обов'язковий процес для держав-членів), «адаптація» ж стосується приведення законодавства у відповідність до права ЄС, яке здійснюється державами, які реалізують свої зовнішньополітичні курси щодо європейської інтеграції [3, с. 5]. Існує також підхід, згідно з яким, гармонізація передбачає застосування подібних норм, принципів та інститутів права, натомість «сутність адаптації полягає в наближенні національного законодавства або окремих правових актів, що, як правило, утворюють самостійний інститут, до якогось одного, типового правового акта або визначеної системи законодавства» [4, с. 117]. Інші розглядають адаптацію як різновид гармонізації, оскільки остання передбачає створення норм, адаптованих до національної правової системи, які нічим не відрізняються від інших норм національного права і застосовуються в загальному порядку [5, с. 30; 6, с. 15]. Окремі науковці, навпаки, визначають гармонізацію як різновид адаптації [7, с. 55]. На наше переконання, усі ці підходи не є досконалими, поза як в установчих актах ЄС немає чітких визначень досліджуваних понять. Зважаючи на це, можна вести мову про відношення перетину обсягів понять «адаптація» та «гармонізація».

Гармонізація була обрана Україною як форма зближення, щоб мінімізувати правові перешкоди, які можуть виникати через відмінності у правових системах. Принагідно додати, що гармонізація законодавства є складним та багатогранним процесом, який включає в себе не лише технічне приведення нормативно-правової бази у відповідність до права ЄС, а й передбачає врахування принципів і цінностей, на яких ґрунтується європейське право [8, с. 475]. Зважаючи на це, гармонізація національного законодавства України з правом ЄС у різних суспільних сферах, безумовно, має свої особливості, і сфера національної безпеки не є винятком.

Перша особливість гармонізації національного законодавства України з правом ЄС у сфері національної безпеки пов'язана із широким обсягом поняття «національна безпека». Визначення, що містить Закон України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 р., дає підстави стверджувати,

що національна безпека є комплексним поняттям: включає в себе стан внутрішньої та зовнішньої захищеності суспільних і державних інститутів від загроз, що можуть існувати в політичній, економічній, соціальній, інформаційній, науково-технологічній, екологічній, енергетичній, гуманітарній та військовій сферах [9]. Різноманітність складових поняття «національна безпека» обумовлює диференціацію механізмів гармонізації національного законодавства України з правом ЄС.

Окрім цього, оскільки національна безпека пов'язана із державним суверенітетом та національними інтересами, гармонізація у цій сфері забезпечується більш «м'якими» шляхами (координація, узгодження та зближення політик). У цьому контексті слушною є позиція науковця В. Степановського, який зауважує, що спільна зовнішня політика й політика безпеки ЄС є формою співпраці між країнами Союзу у сфері реалізації зовнішньополітичних інтересів, інтересів щодо забезпечення безпеки та оборони в межах країн ЄС. З огляду на це, Україні, яка перебуває на шляху інтеграції до ЄС, варто розробити власну модель національної безпеки із чітким розподілом повноважень між органами, що відповідають за її забезпечення, та прозорістю прийняття рішень. З іншого боку, важливо дбати не лише про забезпечення національної безпеки на рівні держави, а й доповнювати її спільною політикою безпеки ЄС [10, с. 712].

Наостанок, доцільно підкреслити, що гармонізація у сфері національної безпеки не передбачає слідування Україною єдиному – «ідеальному зразку», а передбачає вдосконалення нормативно-правових актів та векторів правового регулювання. Тож гармонізацію у сфері національної безпеки варто трактувати не лише як мету, а й як характеристику процесів та механізмів у національній правовій системі України, спрямованих на зменшення розбіжностей і вирішення суперечностей у правових нормах.

Таким чином, гармонізацію законодавства України з правом ЄС у сфері національної безпеки можна охарактеризувати як процес якісної зміни національного правового регулювання сфери національної безпеки з метою запобігання виникненню колізій правових норм та вдосконалення системи законодавства у відповідній сфері в цілому. Гармонізація у сфері національної безпеки має здійснюватися з урахуванням існуючих політико-правових моделей у межах ЄС, виходячи із можливостей здійснення перетворень в умовах поточної безпекової ситуації в Україні.

Список використаних джерел:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: міжнародно-правовий акт (ратифікація Законом України № 1678-VII від 16.09.2014 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
2. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#top>

3. Фокін Я. Ф. Проблеми та перспективи адаптації законодавства України до норм ЄС під час збройної агресії. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2024. № 12. С. 3-8. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-12-01-09>
4. Колодій А., Тернавська В., Тарасенко В. Національна конституційна ідентичність та європейська інтеграція: аспекти співвідношення. *III Маріупольський конституційний форум «Українська конституційна ідентичність в контексті європейської інтеграції»* : збірник матеріалів (м. Київ, 4 жовтня 2024 р.). Київ : ВАІТЕ, 2024. 238 с. С. 114-121.
5. Клещенко Н. О. Уніфікація та гармонізація законодавства: порівняльно-правовий аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 4. С. 29-31. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-4/5>
6. Корунчак Л. А. Євроінтеграція: питання адаптації законодавства України до правової системи Європейського Союзу. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4. частина 2. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.4.2.3>
7. Гуменюк Т. І. Механізми адаптації законодавства України до правової системи ЄС: проблеми та перспективи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 3. С. 54-56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-3/10>
8. Пікуля Т. О. Гармонізація законодавства в процесі переговорів про вступ України до Європейського Союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 8. С. 475-476. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-8/112>
9. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
10. Степановський В. С. Спільна безпекова політика та національна безпека в країнах Європейського Союзу: досвід та правове регулювання. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2025. Випуск № 2. С. 710-714. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.106>